

NATO?

Nedir

■ Önsöz	5
■ Genel Bakış	6
■ Değişime ayak uydurmak	11
■ Kriz durumlarında önemli bir aktör	17
■ Ortaklıklar vasıtasıyla güvenliğin yayılması	27
■ Açık Kapı politikası	34
■ Yeni tehditlere yeni yeteneklerle mukabele	37
■ Örgütün dinamikleri	43
■ Amaca uygun bir İttifak	47

NATO'nun siyasi liderleri olarak bizler 21. yüzyılın güvenlik sorunlarıyla başa çıkma amacımız doğrultusunda İttifakımızın yenilenmesini sürdürmekte kararlıyız (...) İttifakımız bireysel özgürlük, demokrasi, insan hakları ve hukukun üstünlüğü değerlerine dayandığı, ve ortak temel ve kalıcı amacımız üyelerimizin özgürlük ve güvenliğini korumak olduğu için İttifakımız bir umut kaynağı olarak gelişmektedir. Bu değerler ve hedefler evrenseldir ve daimidir, ve biz bunları birlik, bütünlük, güç ve kararlılıkla savunacağız.

Stratejik Kavram
Lizbon Zirvesi,
Kasım 2010

Önsöz

“Taraflar, Kuzey Amerika’da veya Avrupa’da içlerinden bir veya daha çoğuna yöneltilecek silahlı bir saldırının hepsine yöneltilmiş bir saldırı olarak değerlendirileceği ve eğer böyle bir saldırı olursa BM Yasası’nın 51. Maddesinde tanınan bireysel ya da toplu öz savunma hakkını kullanarak, Kuzey Atlantik bölgesinde güvenliği sağlamak ve korumak için bireysel olarak, ve diğerleri ile birlikte, silahlı kuvvet kullanımı da dahil olmak üzere gerekli görülen eylemlerde bulunarak saldırıya uğrayan Taraf ya da Taraflara yardımcı olacakları konusunda anlaşmaya varmışlardır.”

Kuzey Atlantik Antlaşması’nın 5. Maddesi
4 Nisan 1949, Washington DC

Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü’nün temel amacı siyasi ve askeri yollarla üyelerinin özgürlük ve güvenliğini korumaktır. NATO’nun bir araya getirdiği 28 Avrupa ve Kuzey Amerika ülkesi, güvenlik ve savunma konularında danışmalarda ve işbirliğinde bulunurlar. Bu açıdan NATO siyasi ve güvenlik işbirliğinde eşsiz bir transatlantik bağ sağlar.

1949 yılında kuruluşundan beri çok şey değişmişse de, İttifak hala öngörülemeyen bir jeopolitik ortamdaki temel ve tek istikrar kaynağıdır. NATO üyeleri bugün geçmiştekinden çok daha geniş bir güvenlik sorunları yelpazesi ile karşı karşıyadırlar. Kitle imha silahlarının (KİS) ve balistik füze teknolojilerinin yayılması, siber saldırılar, ve terörizm sınır tanımamaktadır. NATO’nun sivil toplumların hükümet baskısına karşı korunmasına yardımcı olmaya da çağrıldığı olmuştur.

Bu nedenle, NATO en zor ve karmaşık krizlere hızla cevap verebilmesi için gereken araçları geliştirmektedir. İttifak savunma ve caydırıcılık yeteneklerini modernleştirmekte, kriz yönetiminde siyasi, sivil ve askeri araçları da kapsayan geniş bir yaklaşım benimsemekte, ve daha fazla sayıda ortak ülke ve uluslararası örgütle daha çok etkileşimde bulunmak suretiyle güvenlik konusunda işbirliğine dayanan bir yaklaşım geliştirmeye odaklanmaktadır.

Üye ülkelerin karşı karşıya kaldıkları tehditlerin niteliği ve NATO’nun bunlarla başetme yöntemleri değişirken, temel dayanışma, diyalog ve işbirliği değerleri Washington Antlaşması’nın ilkelerine sadık kalacaktır. Siyasi ve askeri bir ittifak olarak NATO ayrıca bir ortak çıkarlar ve değerler toplumdur. NATO ülkeleri ortak bir forumda danışmalarda bulundukları, aynı ilkelerle sahip oldukları, ve birlikte hareket ettikleri için, daha güvenlidirler ve İttifak da daha etkilidir.

Bu yayında Makedonya Cumhuriyeti adından sonra kullanılan asterisk (*) şu dipnota yönlendirir: “Türkiye ‘eski Yugoslav Makedonya Cumhuriyeti’ni bu ülkenin anayasal adıyla Makedonya Cumhuriyeti olarak tanımaktadır.”

■ Genel Bakış

NATO nedir?

NATO öncelikli olarak üyelerinin toplu savunmalarını ve Kuzey Atlantik bölgesinde demokratik barışın korunmasını amaçlayan bir siyasi ve askeri ittifaktır. 28 üyenin hepsi eşit söz hakkına sahiptir; İttifak'ın kararları oy birliği ile alınır ve fikir birliğine dayanır; ve üyeleri İttifak'ın temelini oluşturan değerlere, yani demokrasi, bireysel özgürlük ve hukukun üstünlüğüne saygı duyarlar.

NATO bir askeri bir de sivil karargaha ve bir entegre askeri komuta yapısına sahiptir, fakat kuvvet ve varlıklarının çok azı sadece kendisine aittir. Ülkelerin NATO ile ilgili görevleri üstlenmeyi kabul ettiği noktaya kadar kuvvetler ulusların kendi komuta ve kontrolü altındadır.

NATO kimi temsil eder?

Aşağıdaki ülkeler İttifak'ın üyesidirler:

Almanya, Amerika Birleşik Devletleri, Arnavutluk, Belçika, Birleşik Krallık, Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya, Fransa, Hırvatistan, Hollanda, İspanya, İtalya, İzlanda, Kanada, Latvia, Litvanya, Lüksemburg, Macaristan, Norveç, Polonya, Portekiz, Romanya, Slovakya, Slovenya, Türkiye, ve Yunanistan.

Aile fotoğrafı – NATO Lizbon zirvesi 2010 © NATO

NATO'nun ortakları kimlerdir?

NATO sayıları giderek artan ortaklıklar oluşturmaktadır.

İttifak güven oluşturmak ve çatışmaları önleyebilmek için üye ve ortak ülkelere güvenlik konusunda danışmalarda bulunabilecekleri bir forum sağlar. Pratik işbirliği ve çok taraflı girişimler vasıtasıyla Müttefikler ve ortaklar birlikte yeni sorunları ele almaktadırlar.

Ortak ülkeler kendi özel çıkarları ve gereklerine uygun şekilde İttifak ile birlikte çalışırlar. Onlar da söz hakkına sahiptirler ve değerli askeri ve siyasi katkılarda bulunurlar, fakat karar verme sürecinde bir üye ülke ile aynı yetkilere sahip değillerdir.

Ortaklıklar sadece Avrupa-Atlantik, Akdeniz, ve Körfez bölgelerindeki ülkeleri değil, Avustralya, Japonya, Kore Cumhuriyeti, Yeni Zelanda, Pakistan, Irak ve Afganistan gibi dünyanın değişik bölgelerinden ülkeleri de içerir.

NATO ayrıca Birleşmiş Milletler ve Avrupa Birliği de dahil olmak üzere çok sayıda uluslararası örgütle de işbirliği yapmaktadır.

NATO ne yapıyor?

NATO'nun üç temel görevi vardır: toplu savunma, kriz yönetimi, ve ortaklıklar vasıtasıyla işbirliğine dayalı güvenlik.

İttifak siyasi ve askeri yollarla üyelerini korumayı taahhüt eder. Demokratik değerleri teşvik eder, ve anlaşmazlıkların barışçıl yollarla çözülmesini savunur. Diplomatik çabalar başarısız olduğu takdirde İttifak tek başına veya ortak ülkeler ve uluslararası örgütlerle birlikte toplu savunma ve kriz yönetimi operasyonlarını üstlenmek için gereken askeri yeteneğe sahiptir.

Afganistan'daki Uluslararası Güvenlik Yardım Gücü (ISAF) misyonu bugün NATO'nun temel önceliğidir. NATO orada Afganistan İslam Cumhuriyeti hükümetinin otoritesini uygulamasına ve tüm ülkeye yaymasına destek olmakta, yeniden yapılanma ve kalkınma faaliyetleri için gereken istikrarlı ve güvenli ortamın yaratılmasına yardımcı olmaktadır.

Lord Ismay
1952-1957

Paul-Henri Spaak
1957-1961

Dirk U. Stikker
1961-1964

Manlio Brosio
1964-1971

Joseph Luns
1971-1984

Lord Carrington
1984-1988

NATO'nun ayrıca süregelen altı diğer misyon ve operasyonu vardır.

- NATO Haziran 1999'dan beri Kosova'da barışı destekleme operasyonunu yürütmektedir.
- Mart 2011'den beri NATO Libya'da silah ambargosu, uçuşa kapalı bölge, ve diğer ilgili önlemlerin uygulanmasına yardımcı olmak amacıyla yürütülen tüm askeri operasyonlara liderlik etmektedir. BM Güvenlik Konseyi'nin 1970 ve 1973 sayılı kararlarına dayanan bu misyonun temel amacı sivilleri ve sivil halkın yaşadığı bölgeleri saldırı tehdidine karşı korumaktır.
- İttifak gemileri Akdeniz'de devriye gezmekte, terörist faaliyetleri caydırmak amacıyla gemileri gözlemlemektedir.
- İttifak Aden Körfezi ve Afrika Boynuzu'nda deniz korsanlığı ile mücadeleye yardımcı olmaktadır.
- NATO Irak savaşına dahil olmamışsa da, Irak'taki NATO Eğitim Misyonu ülkenin etkili güvenlik güçleri oluşturmaya yardımcı olmaktadır.
- Afrika Birliği'nin talebi üzerine NATO Somali'deki Afrika Birliği Misyonuna destek sağlamakta, uzun vadeli barışı koruma yeteneklerini arttırmasına yardımcı olmaktadır.

NATO operasyon ve misyonlarının ötesinde Müttefikler ve Ortaklarla birlikte daha birçok faaliyete katılmaktadır. İşbirliği alanları arasında savunma ve siyasi reform, askeri planlama ve tatbikatlar, bilimsel işbirliği ve araştırma, bilgi paylaşımı, ve insani krizlere yardım sayılabilir.

NATO nasıl çalışır?

Kuzey Atlantik Konseyi (KAK) İttifak'ın temel siyasi karar verme organıdır. Konsey ve ona bağlı komiteler Müttefiklere siyasi ve askeri eylemlerle ilgili danışmalarda bulunabilecekleri, işbirliği yapabilecekleri ve planlama faaliyetlerini yürütebilecekleri çerçeveyi sağlar.

Konsey Müttefik büyükelçileri düzeyinde haftada bir, gerektiğinde ise daha sık toplanır. Konseyin dışişleri ve savunma bakanları düzeyinde de düzenli toplantıları vardır. NATO her yıl veya iki yılda bir Müttefik Devlet ve Hükümet Başkanları'nın İttifak'ın karşı karşıya olduğu stratejik sorunlarla

Manfred Wörner
1988-1994

Willy Claes
1994-1995

Javier Solana
1995-1999

Lord Robertson
1999-2003

Jaap de Hoop
Scheffer
2004-2009

Anders Fogh
Rasmussen
2009-

ilgili kararlar aldıkları Zirve toplantıları düzenler. Ayrıca NATO ortaklarının temsilcileriyle de düzenli toplantılar yapılır.

Brüksel'deki NATO Karargâhı'nda her Müttefik ülkenin büyükelçi düzeyinde bir daimi temsilcisi bulunur. Temsilciye diplomatik personel ve savunma danışmanlarından oluşan bir ulusal delegasyon yardımcı olur. Komite toplantılarına ya delegasyon üyeleri kendileri bizzat katılırlar, ya da ulusal uzmanların katılmalarını sağlarlar.

Her Müttefik'in egemenliğine saygı duyulur, ve alınan kararın kesinleşmesi için tüm üyelerin onayı gerekir. Bu nedenle NATO'nun karar verme süreci oybirliğine dayanır, ve önemli bir karar alınmadan önce genellikle uzun tartışmalar gerekir. Bu süreç NATO harekete geçme kararı aldığı zaman tüm Müttefiklerin NATO'nun arkasında durmasını sağlar.

Bu kararların siyasi boyutu NATO'nun Belçika'nın Brüksel kentindeki sivil karargâhı vasıtasıyla uygulanır. Askeri boyutlar ise Konsey'in siyasi gözetimi altında NATO'nun Askeri Komitesi tarafından uygulanır. Bu Komite Mons, Belçika yakınlarındaki Avrupa Müttefik Kuvvetler Yüksek Karargâhı'nda yer alan Müttefik Harekât Komutanlığı ve ABD'de Norfolk, Virginia'daki Müttefik Dönüşüm Komutanlığı ile irtibat halindedir.

NATO'nun dört yılda bir atanan bir Genel Sekreteri vardır. Genel Sekreter üye ülkelerden birinin üst düzeyli bir politikacısıdır. Genel Sekreter Kuzey Atlantik Konseyi ve diğer önemli NATO organlarının toplantılarına başkanlık eder, üyeler arasında fikir birliğini sağlamaya çalışır ve İttifak'ın baş sözcüsü görevini yürütür. İttifak'ın günlük işlerinin yürütülmesinde Genel Sekreter'e tüm NATO üyelerinin uzman ve görevlilerinden oluşan uluslararası personel yardımcı olur.

Halen NATO Genel Sekreteri Danimarka eski Başbakanı Anders Fogh Rasmussen'dir.

Kuzey Atlantik İttifakı'nın Genel Sekreteri olarak göreve geldiğimde Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinin büyükelçilerini karargahımızda kabul edemezdim. Halklarımız birbirlerine karşı düşmanca duygular beslemese de devletlerimiz birbirine düşmandı. Üç buçuk yıl sonra bugün aynı masanın etrafında oturmuş Kuzey Atlantik İşbirliği Konseyi'nin açılış toplantısını kutluyoruz. Tarihte bir dönüm noktası teşkil eden eşsiz bir an yaşıyoruz—büyük sembolik değerinin yanı sıra muazzam pratik değeri olan bir an. Bugünkü toplantımızdan sonra artık Avrupa aynı Avrupa olmayacak.

Manfred Wörner
Zamanın NATO Genel Sekreteri
21 Aralık 1991

Değişime ayak uydurmak

İttifak'ın tarihçesi

1949'da Doğu ile Batı arasındaki ideolojik çatışmalar ivme kazanırken 10 Batı Avrupa devleti, Amerika Birleşik Devletleri ve Kanada, Kuzey Atlantik Antlaşmasını imzaladılar. Amaç öncelikli olarak Sovyetler Birliği'nin Doğu Avrupa üzerindeki kontrolünü kıtanın diğer kısımlarına da genişletmek istemesi riskine karşı bir karşılıklı yardım ittifakı yaratmaktır.

O tarihlerde Avrupa İkinci Dünya Savaşı'nın yarattığı yıkımdan daha yeni kendine geliyordu. Ancak 1947-1952 yılları arasında Amerika'nın finanse ettiği Marshall Planı Batı Avrupa ekonomilerinin istikrara kavuşmasını sağladı. NATO da toplu savunma ilkesini kabul ederek demokrasinin gelişmesi ve ekonomik büyüme için gerekli olan güvenli ortamın korunmasına yardımcı olarak tamamlayıcı bir rol üstlendi. O zamanki ABD Başkanı Harry S. Truman'ın sözleriyle, Marshall Planı ve NATO "aynı cevizin iki yarısıydı."

1950'lerin başında, Kore Savaşının patlamasına yol açan uluslararası gelişmeler Batılıların Sovyetler Birliği'nin genişleme arzusu ile ilgili korkularını teyit eder nitelikteydi. Bu durumda NATO üyesi devletler müşterek savunma konusundaki taahhütlerini uygulamaya koyabilmek için gereken askeri ve sivil yapıları geliştirme çabalarını arttırdılar. Kuzey Amerika kuvvetlerinin Avrupa hükümetlerinin talebi doğrultusunda Avrupa topraklarında bulunması Sovyetler Birliği'ni saldırganlıktan alıkoydu. Zaman içinde daha çok ülke NATO'ya katıldı.

NATO'nun savunma şemsiyesi altında Batı Avrupa ve Kuzey Amerika kısa sürede ekonomik işbirliği ve entegrasyonun temelini atan, daha önce benzeri görülmemiş bir istikrar düzeyine ulaştı.

Berlin Duvarı'nın yıkılışı – 9 Kasım 1989 © Sue Realm

Soğuk Savaş'ın sonu

Soğuk Savaş sırasında NATO'nun rolü ve amacı gayet net olarak Sovyetler Birliği'nin oluşturduğu tehditle tanımlanıyordu. 1990'ların başında Varşova Paktı dağılmış, Sovyetler Birliği yıkılmıştı. İttifak eski düşmanlara elini uzatıp güvenlik konusunda işbirliğine dayanan bir yaklaşım önererek Avrupa'nın eskiden kalma Doğu-Batı ayırımının ortadan kalkmasına katkıda bulundu. Tutumlardaki bu büyük değişikliğin Kasım 1991'de yayınlanan ve güvenlik konusunda daha geniş bir yaklaşımı benimseyen yeni Stratejik

Kavram'da saygın bir yeri vardır.

Bazı yorumcular eski düşmanların ortadan kalkmasıyla artık NATO'ya ihtiyaç kalmadığını ve geleceğe dönük savunma harcamalarının ve silahlı kuvvetlere yapılacak yatırımın önemli ölçüde düşürülebileceğini ileri sürdüler. NATO müttefiklerinin birçoğu savunma harcamalarını kısmağa başladılar; bazılarının yaptığı kısıntı %25'i buldu.

Ancak Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle askeri istila tehdidi ortadan kalkmış olsa da Avrupa'nın bazı yerlerinde istikrarsızlığın arttığı kısa süre içinde anlaşıldı. Eski Yugoslavya'da ve eski Sovyetler Birliği'nin bazı kısımlarında genellikle etnik gerginliklerin yol açtığı çeşitli bölgesel çatışmalar patlak verdi ve bunların etrafa yayılma riski doğdu.

Artık Avrupa'da barış ve istikrarı korumak ve bölgesel gerginliklerin artmasını önlemek için yeni siyasi ve askeri işbirliği şekillerine gerek vardı. Bu nedenle NATO eski düşmanlarla Avrupa-Atlantik güvenlik işbirliği için yeni mekanizmalar yarattı. Ayrıca askeri yapılarını ve yeteneklerini yeni görevlere uyarlamak için büyük dahili reformlar yaptı. Geleneksel toplu savunma görevine ilave olarak

“Soğuk Savaş sona erdiğine göre artık tek bir genel tehditle değil çok sayıda yeni risk ve sorunla karşı karşıyayız.”

Javier Solana
Zamanın NATO Genel Sekreteri
25 Ocak 1999

11/9 terörist saldırısında ölenler anısına dikilen bayrak © Paola Sansao

İttifak kısa süre içinde kriz yönetimini üstlendi ve güvenlik çalışmalarında işbirliği yapacak çeşitli ülkeler ve örgütlerle ortaklıklar oluşturdu.

NATO Soğuk Savaş sonrası güvenlik ortamına hızla uyum sağladı. Birkaç yıl içinde NATO batı Balkanlar'daki çatışmaları sona erdirmek için sınırlarının ötesinde ilk "alan dışı" operasyonunu gerçekleştirdi. NATO Bosna ve Hersek'e ilk barışı koruma operasyonunu Aralık 1995'te konuşlandırdı. Birkaç yıl sonra İttifak Kosova halkına karşı uygulanan şiddeti engellemek için bir hava saldırısı başlattı ve 1999'da o bölgeye bir barışı koruma gücü gönderdi.

11 Eylül

1999 Stratejik Kavramı NATO'nun yeni misyonlarından öğrenilenleri, Soğuk Savaş sonrası güvenlik ortamında gerçekleşen değişiklikleri ve güvenlik konusunda işbirliğine dayanan bir yaklaşımı bir araya getirdi. Yeni Stratejik Kavram aynı zamanda gelecekteki tehditlerin "çok yönlü ve genellikle öngörülmesi zor" tehditler olacağını vurguladı. Olaylar çok kısa zamanda Müttefiklerin

önsezilerinin ne kadar doğru olduğunu gösterdi.

11 Eylül 2001 günü teröristler yolcu uçaklarını kitle imha silahları olarak kullanarak Amerika Birleşik Devletleri'ndeki hedefleri vurdular. Saldırılarıdaki korkunç vahşet ve kullanılan araçlar açık ve demokratik toplumların yeni bir asimetrik savaş türüne karşı ne kadar hassas durumda olduklarını gösterdi. Ertesi gün İttifak tarihinde ilk kez olarak Müttefikler Washington Antlaşması'nın NATO'nun toplu savunma şartı olan 5. Maddesini uygulamaya koyarak içlerinden birine yapılan bir saldırının hepsine yapılmış sayılacağını teyit ettiler.

İttifak daha sonra Amerika Birleşik Devletleri'ni desteklemek üzere bazı önlemleri benimsedi. Terörist faaliyetleri konusunda şüphe duyulan gemilere çıkıp arama yapmak üzere Doğu Akdeniz'de derhal gemiler konuşlandırıldı. Bugün bu konuşlandırma *Active Endeavour Operasyonu* adı altında sürmektedir ve Akdeniz'in tümünü kapsamaktadır.

Buna ilave olarak Müttefikler ABD tarafından Afganistan'da El Kaide'ye – 11 Eylül saldırılarının

"Active Endeavour" operasyonuna ait gemiler © NATO

sorumlusu olan terörist grup — ve El Kaide'yi barındıran baskıcı Taliban rejimine karşı başlatılan operasyonu desteklemek üzere kuvvetlerini Afganistan'da konuşlandırdılar. İttifak Ağustos 2003'ten beri Afganistan'da barışı koruma için yürütülen izleme operasyonu Uluslararası Güvenlik Yardım Gücü'ne (ISAF) komuta etmektedir.

NATO'nun 2002 Prag ve 2004 İstanbul Zirve toplantılarında NATO'nun kendi geleneksel operasyon alanının dışındaki operasyonları yürütebilecek dinamik bir ittifaka dönüşümünü hızlandırma konusu görüşüldü.

NATO liderleri kısa süre içinde uluslararası terörizm tehdidine ilaveten büyük çaplı ekonomik trendlerin, teknolojik ve jeopolitik gelişmelerin, ve çevresel sorunların da NATO'nun gelecekteki rolünü ve sorumluluklarını etkileyebilecek önemli küresel etkileri olabileceğini gördüler.

21. yüzyılda İttifak'ın karşısına çıkan konvansiyonel olmayan güvenlik sorunlarının nitelikleri NATO'nun Kasım 2010'da yapılan Lizbon Zirvesi'nde kabul edilen bugünkü Stratejik Kavram'da vurgulanmıştır.

Öncelikle, nükleer silahların, diğer kitle imha silahlarının ve bunları fırlatma sistemlerinin yayılmasının global istikrar ve refah açısından ölçülemez sonuçları vardır.

İkinci olarak, terörizm, özellikle de teröristlerin elinde nükleer, kimyasal, biyolojik ve radyolojik silahlar olduğu takdirde, NATO ülkelerinin vatandaşlarının güvenliği, uluslararası istikrar ve refah üzerinde doğrudan bir tehdit oluşturmaktadır.

Üçüncü olarak, NATO sınırlarının ötesindeki istikrarsızlık ve çatışmalar aşırı terörizm, ve silah, uyuşturucu ve insan kaçakçılığı gibi sınır ötesi yasadışı faaliyetleri teşvik ederek İttifak'ın güvenliğini doğrudan tehdit edebilir.

Dördüncü olarak, siber saldırılar giderek daha sıklaşmakta, daha örgütlü ve maliyeti daha yüksek hale gelmektedir. Yabancı askeri kuvvetler ve istihbarat servisleri, suç örgütleri, teröristler ve aşırı grupların her biri bu tür saldırıların kaynağı olabilir. Uzaya erişimi engelleyen lazer silahları ve teknolojileri de ayrıca endişe kaynağıdır.

Ayrıca tüm ülkeler uluslararası ticaret, enerji güvenliği ve refahın

dayandığı iletişim, ulaştırma ve transit yollarına giderek bağımlı hale gelmektedirler. Dünya enerji tüketiminin büyük kısmı dünyanın çeşitli noktaları arasında nakledildiği için, enerji arzı giderek kesintiye daha açık hale gelmektedir.

Sağlık riskleri, iklim değişikliği, su kıtlığı ve giderek artan enerji ihtiyacı da dahil olmak üzere tüm temel çevresel ve kaynak sıkıntıları gelecekteki güvenlik ortamını biçimlendirecek ve NATO'nun planlama ve operasyonlarını önemli ölçüde etkileme potansiyeline sahip olacaktır.

Son olarak, bir ara unutulmuş gibi görünen bir konvansiyonel

tehdit de yeniden ortaya çıkmıştır. Birçok bölge ve ülke modern askeri yetenekler edinmektedir; bunların Avrupa-Atlantik bölgesi ve uluslararası güvenlik açısından doğuracağı sonuçları öngörmek zordur. Balistik füzelerin yayılması özellikle ciddi bir sorun yaratmaktadır.

2010 Stratejik Kavramı İttifak'ın üyelerini yeni tehditlere karşı koruyabilmesi ve en zor krizleri bile yönetebilmesi gerektiğini ifade eder. Çatışmayı önleme çabaları başarısız olursa İttifak düşmanlıklarla başedebilecek durumda olmalıdır. Bir çatışmanın sonrasında NATO barış ve güvenlik için kalıcı şartların yaratılmasına yardımcı olmalıdır.

“

Askeri kuvvet kullanma kararı hiçbir zaman kolay alınan bir karar değildir.

Ancak kuvvetin süratle ve dikkatle kullanılması genellikle bir krizin daha ciddi hale gelmesini önleyebilir.

Anders Fogh Rasmussen
NATO Genel Sekreteri
30 Mayıs 2011

”

Kriz durumunda önemli bir aktör

NATO 21. yüzyılın sorunlarıyla tek başına başedemez. NATO önderliğindeki operasyonlardan alınan dersler İttifak'a askeri yolların kriz ve çatışma yönetiminde yeterli olmadığını öğretmiştir.

Transatlantik İttifakı Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği, ve Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) gibi hükümet dışı ve uluslararası örgütler de dahil olmak üzere giderek artan sayıda oyuncu ile birlikte çalışarak kriz yönetimi konusunda istikrar sağlama ve yeniden yapılandırma çalışmalarını da kapsayan geniş kapsamlı bir siyasi, ekonomik, ve askeri yaklaşım geliştirilmesine yardımcı olmaktadır. Ortakların İttifak ile birlikte bir krizin tüm aşamalarında— kriz öncesinde, kriz sırasında ve sonrasında— daha siyasi bir rol oynamaları sağlanacaktır. Bir çatışmanın ekonomik, siyasi ve ideolojik kökleri ve sonuçları ancak bu kadar “geniş kapsamlı bir yaklaşım” sayesinde ele alınabilir.

NATO tüm kriz yelpazesinde daha etkili olabilmek için çeşitli araçlar üzerinde çalışmaktadır. Düşünülen önlemler arasında mütevazı bir sivil kriz yönetimi yeteneğinin geliştirilmesi, entegre sivil-askeri planlamanın güçlendirilmesi, ve kriz bölgelerindeki yerel kuvvetlerin daha iyi eğitilmeleri sayılabilir.

Halen NATO yedi operasyon ve misyon sürdürmektedir: Afganistan, Balkanlar ve Libya'da kriz yönetimi ve barışı destekleme operasyonları; Akdeniz'de terörle mücadele operasyonu; Aden Körfezi'nde korsanlarla mücadele operasyonu; Irak'da eğitim destek misyonu; ve Afrika Birliği için bir destek misyonu.

Afganistan

11 Eylül saldırılarının hemen arkasından Amerika Birleşik Devletleri Afganistan'da teröristlere karşı *Enduring Freedom Operasyonu*'nu başlattı. Bu operasyonun amacı saldırılardan sorumlu El Kaide terörist grubunu topraklarında barındıran baskıcı Taliban rejimini devirmektir.

Ayrıca Afgan güvenlik güçlerinin ülkede istikrarı tek başlarına sağlayamayacaklarından endişe ediliyordu. Bu nedenle Aralık 2001'de Bonn Konferansı yapıldı ve Birleşmiş Milletler'den güvenlik güçlerinin oluşturulmasına ve eğitimine yardımcı olacak bir kuvveti onaylaması istendi. 20 Aralık 2001'de BM Güvenlik Kurulu 1386 sayılı kararı ile bir Uluslararası Güvenlik Yardım Gücü'nün (ISAF) kurulmasını ve Kabil ve çevresindeki bölgede konuşlandırılmasını kabul etti.

En başta ISAF bir NATO veya BM kuvveti değil, BM Güvenlik Konseyi'nin yetkisi altında konuşlandırılmış istekli ülkelerden oluşan bir koalisyon kuvveti idi. Ağustos 2003'te İttifak misyonun stratejik komuta, kontrol ve koordinasyonunu üstlendi ve Kabil'de daimi bir ISAF Karargâhı kuruldu. ISAF'ın görevi Afgan

Hükümetine ülkenin tümünde güvenli bir ortam yaratmasında yardımcı olmak ve böylece şiddetten kaçınmayan aşırıcı grupların bir kez daha Afganistan'ı güvenli bir barınak olarak kullanarak saldırılarını planlamaları olasılığını en aza indirmektir.

2003'ün sonlarına doğru ISAF 10,000 kadar askerden oluşuyordu ve yönergesi başkent Kabil ve etrafındaki bölgeyi kapsıyordu. Zaman içinde yönergesi Afganistan'ın bütününe kapsayacak şekilde genişledi: önce kuzey doğru, sonra batıya, güneye ve en sonunda ülkenin en tehlikeli ve patlamaya hazır bölgeleri olan doğu ve güneydoğuya doğru. Taliban'dan destek gören isyanların ortaya çıkması bu görevleri zorlaştırdı. İsyanlara karşılık olarak Müttefikler asker artırımını kabul ettiler ve ISAF 48 ülke tarafından tahsis edilen 130,000'un üzerinde askerden oluşan bir güç haline geldi.

İsyanlarla mücadele konusunda başlatılan geniş kapsamlı yeni sivil-askeri kampanya – veya 'COIN' stratejisi – Afgan halkı ve hükümeti ile ilişkileri geliştirerek aşırıcı grupları izole etmeyi amaçlıyordu. 2010 yılı başlarında başlatılan bu strateji birçok alanda isyanların hızını düşürdü. Taliban sivilleri hedef almaya devam etse

Bir Amerikan
askeri Rajan
Qala köyünde
Afganistanlı
bir çocuk ile
şakalaşıyor
© ISAF

bile ISAF'ın yerel halkı koruma stratejisi sayesinde kazayla ölen veya yaralanan sivillerin sayısı azaldı. 2011'de güvenlik Afganların kontrolüne geçti; 2014 yılında Afgan yönetiminin tüm il ve bölgelerde liderliği ele alması hedeflenmektedir.

İttifak geri kalan görevlerde Afgan hükümeti ve diğer uluslararası örgütler ve aktörlerle yakın işbirliği içinde çalışmaktadır. Bu görevler arasında Afgan Ulusal Güvenlik Kuvvetleri'nin uzun vadede kalkınması, Afgan demokrasisinin güçlendirilmesi, yolsuzluk ve uyuşturucu ticareti ile mücadelede daha zorlayıcı önlemler, ve eski isyancıların barış içinde yeniden toplumlarına entegre olmaları sayılabilir. ISAF kuvvetleri Afganistan'dan ayrılrsa da ayrılmasa

da, Lizbon zirvesinde NATO ile Afganistan arasında oluşturulan uzun vadeli ortaklık devam edecektir.

Balkanlar

NATO'nun Afganistan'daki operasyonu Balkanlar'daki barışı destekleme ve istikrar operasyonlarından alınan derslere dayanmaktadır. Eski Yugoslavya'nın 1991'de dağılmaya başlamasından itibaren NATO çatışmaları durdurmak üzere 1995'te Bosna ve Hersek'e, 1999'da Kosova'ya, ve 2001'de Makedonya Cumhuriyeti'ne* müdahalede bulundu.

Bosna ve Hersek

NATO'nun Bosna ve Hersek'e müdahalesi 1992'de başladı. O yılın Ekim ayında NATO'nun Havadan Erken Uyarı ve Kontrol Sistemi uçakları (AWACS'lar) Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi 781 sayılı kararı uyarınca operasyonları gözlemlədiler ve Bosna ve Hersek üzerinde uçuşa kapalı bölgenin uygulanmasını sağladılar. Daha sonra NATO ve Batı Avrupa Birliği, BM Güvenlik Konseyi'nin 787 sayılı kararı gereğince yaptırımlar ve bir silah ambargosunu uygulamaya başladılar.

“Afgan halkı misyonumuzun özünü teşkil etmektedir—onların Afganistan'da yaptığımız ve söylediğimiz her şeyin içinde olmalarını sürdürmeliyiz.”

Amiral James G. Stavridis
NATO Avrupa Yüksek Mürtefik Komutanı
29 Kasım 2010

Bosna ve Hersek'te devriye sırasında Belçikalı bir SFOR askeri yerel halktan biri ile konuşuyor © Belgian MoD

Ağustos ve Eylül 1995'te NATO Müttefikleri Bosnalı Sırp kuvvetlere karşı bir hava operasyonu başlattılar. NATO önderliğindeki barışı koruma görevlileri Aralık 1995'te barış anlaşmasının askeri boyutlarını uygulamak üzere Barış Uygulama Gücü (IFOR) çerçevesinde Bosna ve Hersek'e geldiler.

IFOR'u Aralık 1996'da İstikrar Gücü (SFOR) takip etti. NATO ve dünyanın çeşitli yerlerinden Rusya da dahil 43 ülke bu kuvvete asker tahsis etti. Kısmen SFOR'un varlığı sayesinde bir milyon savaş göçmeni evlerine dönebildi. Güvenlik durumundaki düzelmeler sonucunda asker sayısı 60,000'den 7,000'e indirildi.

2 Aralık 2004'te SFOR başarıyla sona erdirildi ve NATO barışı koruma sorumluluğunu bir Avrupa gücü olan EUFOR Althea'ya devretti. Halen bu AB operasyonu NATO'nun desteğiyle devam etmektedir.

Kosova

NATO'nun Kosova'ya askeri müdahalesi İttifak'ın Bosna ve Hersek'teki deneyimleri üzerine inşa edildi. En önemlisi, İttifak bir barışı koruma görevinin ancak uluslararası örgütlerle yakın işbirliği içinde yürütülürse başarılı olabileceğini öğrenmişti. NATO müdahaleden önce durumun izlenmesi ve olası durum planları hazırlanması konusunda Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) ile birlikte çalışırken bir yandan da Yugoslav rejimine etnik Arnavut nüfusu

“Her yerde olduğu gibi Balkanlar'da da barışın anahtarı olan kuvvet ve diplomasi birleşimini BM ile SFOR arasında Bosna'da izlenen güçlü işbirliği örneğine dayanarak daha da mükemmelleştirmeliyiz.

Birleşmiş Milletler yönergesi altında NATO'nun önderliğinde yürütülen misyonun başarısı gelecekteki çalışmalar için bir model teşkil edecektir.”

Kofi Annan
Zamanın BM Genel Sekreteri
28 Ocak 1999

Kosova
çatışması
sırasında
Hollandalı bir
KFOR askeri
gerginliği
yatıştırıyor
© NATO

Makedonya Cumhuriyeti'ndeki* NATO kampında
Kosovalı mülteciler © NATO

üzerindeki şiddet ve baskıya son vermesi yönündeki uluslararası taleplere uyması için baskı yapıyordu.

Mart 1999'da İttifak Yugoslav hükümetinin bu şiddet ve baskıdan sorumlu askeri ve milis kuvvetlerine karşı bir hava saldırısı düzenleme kararı aldı. Bu karar tüm diğer seçenekler tüketildikten ve barış görüşmeleri anlaşmazlığı çözümlenemekte bir kez daha başarısız olduktan sonra alındı.

Hava kampanyası 78 gün sürdü ve tarafların tüm askeri eylemlere son vermeleriyle sona erdi; Yugoslav ordusu, Sırp polisi ve milis kuvvetleri Kosova'dan çekildi; Kosova'da bir uluslararası askeri varlığın konuşlanması konusunda anlaşmaya varıldı; mültecilerin ve evlerini terk etmek zorunda kalmış kişilerin kayıtsız şartsız evlerine geri dönmeleri kabul edildi; ve tüm taraflar Kosova için bir siyasi anlaşma doğrultusunda çalışmayı taahhüt ettiler.

NATO liderliğindeki Kosova Gücü'nün (KFOR) yönergesi, Haziran 1999'da NATO ile Yugoslav komutanlar arasında imzalanan bir askeri-teknik anlaşma, ve yine aynı tarihte benimsenen BM Güvenlik Konseyi 1244 sayılı kararına dayanmaktadır. KFOR'a düşmanlıkların yeniden canlanmasını

önleme, güvenli bir ortam oluşturma, ve Kosova Özgürlük Ordusu'nu silahlardan arındırma görevi verildi. Ayrıca KFOR uluslararası insani çabaları desteklemekte, ve Kosova'nın kalkınması için gereken istikrar ortamını yaratmak amacıyla Birleşmiş Milletler'in uluslararası Kosova Geçici İdari Misyonu ile birlikte çalışmaktadır.

KFOR en başta NATO üyesi ülkelerden ve Ortak Ülkelerden gelen ve tek bir komuta altında toplanmış 50,000 kadın ve erkekten oluşuyordu. Kosova'nın 17 Şubat 2008'de tek taraflı olarak bağımsızlığını ilan etmesini takiben NATO bu durumun KFOR'un yönergesini etkilemeyeceğini ve Güvenlik Konseyi aksine bir karar almadıkça barışı koruma görevlilerinin BMGK 1244 sayılı kararına dayanarak Kosova'da kalmaya devam edeceklerini teyit etti.

Güvenlik durumu düzeldikçe NATO yavaş yavaş gerekli uyarlamaları yaparak KFOR'u "caydırıcı" bir varlığa dönüştürdü: askeri kuvvetten ziyade esneklik ve istihbarata dayanan daha küçük bir kuvvet. Asker sayısındaki indirimlerin hızı ve düzeyi hareket alanında güvenlik durumunun düzelmesine bağlı olarak Kuzey Atlantik Konseyi tarafından kararlaştırılır. 2011 ilkbaharı itibarıyla KFOR 5,000 askerden oluşmaktadır.

NATO-Libya harekatında bir Kanada savaş uçağı © Kanada MoD

Makedonya Cumhuriyeti*

Ağustos 2001'de Makedonya Cumhuriyeti* devlet başkanı NATO'dan ülkedeki etnik Arnavutların silahsızlandırılması konusunda yardım istedi. NATO, hükümetin belirli azınlık haklarını iade etmesi şartıyla bu talebi kabul etti. Çeşitli ülkelerin ve NATO da dahil uluslararası örgütlerin gönderdiği özel elçilerin aracılığıyla hükümet ile ülkenin Arnavut toplumunun temsilcileri arasında siyasi bir anlaşma yapıldı. Bu anlaşma doğrultusunda NATO etnik Arnavutları gönüllülük esasına dayanarak silahsızlandırmak üzere 30 günlük bir misyon çerçevesinde 35,000 kadar asker konuşlandırdı. Bu girişimler ülkede barışma ve yeniden yapılanmanın temelini attı.

Üsküp'ün talebi üzerine NATO askerleri 2003 Mart ayı sonunda misyon Avrupa Birliği'ne devredilene kadar ülkede kalarak Avrupa Birliği ve Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı gözlemlerinin koruma görevini üstlendiler.

KFOR bugün Balkanlar'da kalan tek büyük çaplı İttifak kuvvet konuşlandırmasıdır, ancak NATO ev sahibi hükümetlere savunma reformlarında yardım etmek

üzere Saraybosna ve Üsküp'teki karargahlarını muhafaza etmektedir.

Yıllar içinde NATO'nun Batı Balkanlardaki politikası barışı koruma ve kriz yönetiminden bölgede ortaklıklar geliştirmeye ve Avrupa-Atlantik entegrasyonunu desteklemeye dönüşmüştür. Açık Kapı politikası uyarınca NATO bölgedeki birçok ülkeyi üyeliğe kabul etmiştir. (bkz. sf.35)

NATO ve Libya

2011 ilkbaharında Libya'daki halk ayaklanmasının hemen ardından sivil halka karşı girişilen saldırılardan sonra Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi 1970 ve 1973 sayılı kararları kabul etti. Bu kararlar çeşitli önlemlerin yanı sıra silah ambargosu ve uçuşa kapalı bölgeyi de içeriyordu. 1973 sayılı karar üye ülkelere ve bölgesel örgütlere ülkedeki sivil halkı ve nüfusun yoğun olduğu merkezleri saldırı tehdidine karşı korumak için "her türlü gerekli önlemi alma" yetkisini tanıyordu. Bir uluslararası koalisyon derhal Güvenlik Kurulu yönergesini uygulamaya başladı.

Mart 2011'de NATO Müttefikleri BM yönergesi ile Libya ile ilgili tüm askeri operasyonları üstlenmeye

Akdeniz'de devriye görevi © İtalya Deniz Kuvvetleri

karar verdiler. NATO'nun Unified Protector Operasyonunun amacı BM Güvenlik Kurulu 1970 ve 1973 sayılı kararlarının tüm askeri boyutlarını uygulamaktır. Müttefikler bu kararlar doğrultusunda hızla silah ambargosunu ve uçuşa kapalı bölgeyi uygulamaya koydular ve saldırı veya saldırı tehdidi altındaki sivil halkı ve sivil halkın yoğun olduğu merkezleri koruyacak daha birçok önlem aldılar.

NATO savaş gemileri ve uçakları silah ambargosunu uygulamak üzere Libya karasuları yakınlarında devriye geziyorlar. NATO bölgedeki deniz faaliyetlerini araştırarak yasal ticari veya yolcu gemilerini yakından inceleme gerektiren şüpheli gemilerden ayırır. Şüpheli görülen gemilerde silah veya silahla ilgili malzeme veya paralı askerler görüldüğü takdirde gemi ve mürettebatı yollarına devam etmekten alıkonulabilir.

NATO, siviller ve sivillerin yoğun olduğu bölgeleri korumak amacıyla keşif, gözetleme ve istihbarat toplama operasyonları yürüterek Libya halkı için tehdit oluşturan kuvvetleri tespit eder. Bunu takiben, NATO deniz ve hava varlıkları karada, havada veya denizdeki hedeflerle angajmana girebilir. Bu şekilde

Kaddafi rejiminin askeri teçhizatı ve altyapısı büyük ölçüde hasar almış veya tahrip edilmiştir. NATO hedeflere saldırdığında sivil halkın zarar görmesini engellemek ve insani yardımın yerine ulaşmasını kolaylaştırmak için her türlü çabayı sarf etmektedir.

Akdeniz

11 Eylül saldırılarının hemen ardından başlatılan Active Endeavour Operasyonu NATO'nun deniz kuvvetleri tarafından Akdeniz'de terör faaliyetlerini belirleme, caydırma ve bunlara karşı koruma amacıyla yürüttüğü bir deniz gözetleme operasyonudur. Bu operasyon NATO'nun ilk 5. Madde operasyonudur. NATO gemileri daha 6 Ekim 2001'den itibaren Doğu Akdeniz'de konuşlandırılmış ve bölgede devriye gezmeye başlamışlardı. Gayet başarılı olan bu operasyon 2003 yılı başlarında Cebelitarık Boğazına kadar, bir yıl sonra Mart 2004'te de tüm Akdeniz'i kapsayacak şekilde genişletildi.

Operasyon terörle ilgili faaliyetlerle sınırlı olmasına rağmen Akdeniz'in genel güvenliği üzerinde yararlı etkileri olmaktadır.

5000 Afrika Birliği barışı koruma görevlisi için havadan
ikmal © NATO

Aden Körfezi

Aden Körfezi ve Afrika Boynuzu açıklarında artan korsanlık olayları Afrika'daki uluslararası insani yardım çalışmalarını zayıflatmakta ve Hint Okyanusundaki önemli iletişim ve ticaret yollarını da kesintiye uğratma tehdidi oluşturmaktadır.

Genel Sekreter Ban Ki-Moon'un talebi üzerine NATO 2008 yılından beri bölgede korsanlarla mücadele operasyonları yürüterek güvenliğin sağlanmasına yardımcı olmuştur. *Ocean Shield Operasyonu* aynı zamanda bölgedeki ülkelere korsanlıkla mücadele edebilmeleri için kendi kapasitelerini geliştirmeleri için eğitim sağlamaktadır. İttifak, BM Güvenlik Konseyi'nin ilgili kararları ve Avrupa Birliği de dahil korsanlıkla mücadele eden diğer aktörlerle tam bir uyum içinde çalışmaktadır.

Irak'a yardım

NATO, 2004 yılından beri Irak'taki NATO Eğitim Misyonu vasıtasıyla Irak hükümetini desteklemektedir. İttifak ülkenin kendi güvenliğini sağlamasına yardımcı olmaktadır. Bunun için Irak askeri personelini eğitmekte,

ülkedeki güvenlik kurumlarının gelişmesine yardımcı olmakta, NATO üyelerinin başışladıkları teçhizatın dağıtımını koordine etmekte ve Irak'taki savunma reformuna destek olmaktadır.

NATO ve Irak ayrıca aralarındaki işbirliğini uzun vadede devam ettirmek konusunda anlaşmaya varmışlar ve bunu Yapılandırılmış İşbirliği Çerçevesi konusunda yapılan önerileri onaylayarak resmiyete dökmüşlerdir.

Irak ile işbirliği BM Güvenlik Konseyi'nin Irak hükümetinin ricası üzerine Irak halkının ihtiyaçlarının karşılanmasında uluslararası ve bölgesel örgütlerden destek talep eden 1546 sayılı kararı doğrultusunda yürütülmektedir.

Afrika Birliği'ne destek

2003'ten Şubat 2010'daki geçici ateşkes anlaşmasına kadar geçen süre içinde Sudan'ın Darfur eyaletinde yaşayan halk acımasız bir savaşın kurbanları oldu. Çatışma binlerce insanın ölümüne, milyonlarcasının da evlerinden ayrılmak zorunda kalmasına yol açan bir insani krize neden oldu. Afrika Birliği'nin talebi üzerine NATO Birliğin

Pakistan, Hollandalı bir hemşire deprem mağduru küçük bir çocuğu teskin ediyor © NATO

Sudan'da Temmuz 2005'ten 31 Aralık 2007'e kadar süren misyonuna başından sonuna kadar destek sağladı. Bu misyon Ocak 2008'de BM-Afrika Birliği ortak misyonu haline gelince NATO destek konusunda daha başka talepleri karşılamaya hazır olduğunu ifade etti.

Somali'de 1991'e kadar etkili bir hükümet yoktu; ülke yıllarca savaş ağaları arasındaki rekabetin yanı sıra kıtlık ve hastalığın pençesinde çırpındı. NATO Haziran 2007'de Afrika Birliği'nin Somali'deki misyonunda (AMISOM) konuşlandırılacak barışı koruma askerlerine stratejik havadan ikmal desteği sağlama talebini kabul etti.

Yine Afrika Birliği'nin talebi doğrultusunda, NATO Birliğin uzun vadeli barışı koruma yeteneklerinin, özellikle de Afrika Hazır Kuvveti'nin kapasitelerinin artırılması konusunda destek sağlamaktadır. Ayrıca NATO AMISON'u desteklemek amacıyla BM gemilerine refakat etmektedir.

Maksimum sinerji ve etki sağlamak için NATO'nun sağladığı yardım başta Birleşmiş Milletler ve Avrupa Birliği olmak üzere diğer uluslararası örgütler ve ortak ülkelerin destek çalışmalarıyla koordine edilmektedir.

Afet yardımı ve insani yardım

NATO'nun Avrupa-Atlantik Afet Yardımı Merkezi (EADRCC) NATO üyeleri ve ortakları arasında afet yardımı çalışmalarının koordinasyonu için hergün 24 saat çalışmaktadır. Merkez seller, orman yangınları, ve depremler de dahil olmak üzere kırk beşten fazla acil durumda afet anında ve sonrasında yürütülen çalışmalara öncülük etmiştir.

Yürütülen afet yardımı operasyonları arasında Katrina kasırgasından sonra ABD'ye destek verilmesi; Pakistan hükümetinin talepleri üzerine Ekim 2005'teki deprem felaketinin ve Temmuz 2010'daki muazzam sellerin ardından sağlanan yardım sayılabilir. Merkez ayrıca kimyasal, biyolojik, radyolojik ve nükleer saldırıların sonuçları ile de başetmekle görevlendirilmiştir.

Bu Merkez, uluslararası afet yardımı operasyonlarının koordinasyonunda öncelikli bir rol oynayan BM İnsani İşler Koordinasyon Dairesi ile yakın işbirliği içinde çalışır.

Avrupa-Atlantik
güvenliğini garanti altına
almanın en iyi yolu dünyadaki
çeşitli ülke ve örgütlerle
oluşturulacak geniş bir ortaklık
ağıdır. Bu ortaklıkların
NATO'nun temel görevlerine
somut ve değerli katkıları
vardır.

Stratejik Kavram
Lizbon Zirvesi,
Kasım 2010

Ortaklıklar vasıtasıyla güvenliğin yayılması

NATO 1999'ların başından beri Avrupa-Atlantik sahası, Akdeniz, Körfez bölgesi ve ötesinde NATO üyesi olmayan ülkelerle bir ortaklıklar ağı oluşturmaktadır. Bu ortaklıklar güvenlik ve savunma alanlarında işbirliği ve politik diyalog için çerçeve oluştururlar. Birçok NATO operasyonu ve misyonunun başarısı için gerekli olan ortaklıklar, İttifak'ın temelini oluşturan değerlerin geliştirilmesine katkıda bulunurlar. Genel olarak, NATO, ortaklarıyla daha kapsamlı, esnek ve açık bir ilişki kurma çabasıdır.

Nisan 2011'de NATO Dışişleri Bakanları ortaklıkları daha verimli, pragmatik ve esnek hale getirmek için yeni bir politika benimsediler. Bu yeni politika, NATO'nun İttifak'ın uluslararası barış ve güvenlik konularındaki değerlerini paylaşan dünyanın çeşitli yerlerindeki ülkelerle diyalog ve pratik işbirliğine gireceğini göstermektedir. NATO'nun ortaklarına sunduğu bu yeni politika, ortak endişeye yol açan güvenlik konularında daha fazla politik danışmalar, daha basit ve güncel ortaklık araçları, ve ortaklara katkıda bulundukları operasyonların stratejisi ve ilgili kararları üzerinde daha fazla rol vermektedir.

Yeni politika doğrultusunda NATO'nun bir ortaklık programı yürüttüğü tüm ortaklara (ister Avrupa-Atlantik, ister Akdeniz Diyaloğu, İstanbul İşbirliği Girişimi veya küresel ortaklar olsun) Bireysel Ortaklık ve İşbirliği Programı geliştirme fırsatı verilecektir. Ortaklar kendi programlarını hazırlarken yeni Ortaklık ve İşbirliği Menüsü'ne erişimleri olacaktır. Bu menü askeri işbirliği ve eğitimden, savunma reformu planlaması, sivil-asker ilişkileri, kriz yönetimi ve afet yardımına katılım için hazırlık, ve bilim ve çevre konusunda işbirliğine kadar 1,600 kadar faaliyet içermektedir.

NATO, ortaklarının reform çabalarını daha iyi destekleyebilmek için bazı ortaklarla Bireysel Ortaklık Eylem Planı (IPAP) hazırlayarak işbirliğini derinleştirmek ve faaliyetlerin odak noktasını daha netleştirmek isteyebilir. Bu ortaklar, Planlama ve Gözden Geçirme Süreci'ne (PARP) katılmaya teşvik edilirler. Bu süreç çok uluslu eğitim, tatbikatlar ve operasyonlarda İttifak'ın kullanabileceği kuvvetler ve yeteneklerin tanımlanması için yapılandırılmış bir temel oluşturur ve aynı zamanda savunma ve askeri reformlarda kaydedilen ilerlemeleri yönlendirir ve değerlendirir. Eskiden bir IPAP geliştirmek veya PARP'a katılma hakkını kazanmak sadece Barış için Ortaklık Programı'na (PfP/BİO) katılan Avrupa-Atlantik ortaklarına aitti (aşağıya bakınız), ama NATO'nun yeni ortaklık politikası sayesinde bu araçlar artık her bir durum ayrı ayrı incelenmek üzere, ilgili diğer ortaklara da sunulabiliyor.

NATO'nun Avrupa- Atlantik sahasındaki ortakları

Avrupa-Atlantik Ortaklık Konseyi (EAPC/AAOK) 28 Müttefik ve 22 ortak ülkeyi diyalog, danışmalar, ve işbirliği için çok uluslu bir forumda bir araya getirir. 1997'de kurulan AAOK, Aralık 1991'de, Soğuk Savaşın sona ermesinden hemen sonra kurulmuş olan Kuzey Atlantik Konseyi'nin (NAC/KAK) yerini aldı.

AAOK üyeleri her ay büyükelçiler düzeyinde, düzenli olarak bakanlar düzeyinde ve zaman zaman zirve düzeyinde toplanırlar. Ortaklar, katkıda bulundukları NATO başkanlığındaki operasyonlar (Kosova, Libya ve Afganistan gibi) dahil, günün siyasi ve güvenliğe ilişkin konuları üzerinde görüş alışverişinde bulunurlar.

AAOK, 1994 yılında kurulan Barış için Ortaklık Programı (BİO) şemsiyesi altında İttifak ve ortak ülkeler arasında yürütülen ikili ilişkiler için çok taraflı bir politik çerçeve oluşturur. Demokratik ilkeler temelinde yükselen BİO'nun amacı güvenliği arttırmak ve bireysel ortak ülkeler ve diğer ortak ülkeler ile NATO arasında güçlü güvenlik ilişkileri tesis etmektir. BİO programı, ortak ülkelerin Ortaklık ve İşbirliği

Menü'sündeki çeşitli faaliyetler arasından işbirliği önceliklerine göre uygun faaliyetleri seçerek NATO ile bireysel ilişkiler geliştirmelerine olanak sağlar.

Rusya, Ukrayna ve Gürcistan ile ilişkiler

NATO, Avrupa-Atlantik ortakları arasında Rusya, Ukrayna ve yakın zamanda Gürcistan ile ilişkileri için özel bir çerçeve geliştirmiştir.

NATO'nun Rusya ile ilişkileri 1990ların başlarında, Rusya'nın Kuzey Atlantik İşbirliği Konseyine (1991) ve Barış için Ortaklık Programına (1994) katılmasıyla başladı. Rusya aynı zamanda Bosna ve Hersek'teki barışı koruma operasyonuna en fazla askerle katkıda bulunan ve NATO üyesi olmayan bir ülkedir. 1997'de bu ilişki daha resmi bir nitelik kazandı ve diyalog ve işbirliğini güçlendirmek için NATO-Rusya Daimi Müşterek Konseyi (PJC) kuruldu. Ancak Soğuk Savaş döneminden kalma ön yargılar bu Konseyin tam potansiyeline erişmesini engelledi. Ayrıca NATO'nun Kosova hava saldırısı konusundaki farklı görüşler de NATO-Rusya ilişkilerini etkiledi. Buna rağmen Rusya Kosova Gücü'ne barışı koruma birimleri gönderdi.

11 Eylül terörist saldırılarından sonra ilişkiler güçlendi. Müttefikler ve Rusya, Daimi Müşterek Konsey yerine NATO-Rusya Konseyini (NRC/NRK) kurdular. Tüm NRK ülkelerinin eşit şartlarla katıldığı ve kararların fikir birliği temeline dayanarak alındığı Konseye NATO Genel Sekreteri başkanlık yapar. NRK pratik işbirliği ve politik diyalog geliştirmek için değerli bir araç olduğunu göstermiştir.

vardır ancak, NRK'nin pragmatik işbirliği ruhunun gerisindeki itici güç NRK üyelerinin Afganistan, terörizm, korsanlık, kitle imha silahlarının yayılması ve insan eliyle gelen facialar gibi ortak sorunları olduğunun görülmesidir. Kasım 2010'da yapılan Lizbon zirvesinde NRK liderleri "gerçek bir stratejik ve modern ortaklık" geliştirme ve ortak çıkarların olduğu önemli alanlarda pratik işbirliğini geliştirme taahhüdünde bulundular.

Ukrayna ile ikili ilişkiler 1997'de NATO-Ukrayna Komisyonunun kurulmasıyla daha resmi bir nitelik kazandı (Ukrayna bu tarihten önce zaten BİO ortağı olmuştu). NATO ve Ukrayna arasında birçok alanda diyalog ve işbirliği sürmektedir. Savunma ve güvenlik sektöründe demokratik reformlar için Müttefiklerin desteği ve Ukrayna'nın NATO başkanlığındaki operasyonlarına katkısı bu işbirliğinin önemli ve öncelikli unsurlarıdır. Halen Ukrayna NATO'nun tüm ana operasyonlarına ve misyonlarına katkıda bulunan tek ortak ülkedir.

“Soğuk ilişkiler ve iddialar döneminin sona erdiği gerçeğini ifade ettik. Artık umutla ileriye bakabiliyor ve Rusya ile NATO arasında her yönde ilişkiler geliştirmeye çalışıyoruz.”

Kuveyt Ulusal Güvenlik Bürosu'ndan Şeyh
Al-Ahmad Al-Sabah "NATO ve "Körfez ülkeleri
Konferansı"nda, Kuveyt 2006 © NATO

bir Yoğunlaştırılmış Diyalog başlatılmışsa da, Ukrayna halen İttifak'a tam üyelik peşinde değildir. Ancak bu durum Ukrayna'nın NATO ile yürüttüğü pratik işbirliğini etkilememiştir. Lizbon Zirvesinde Müttefikler Ukrayna'nın "bloksuz" politikasına saygı duyduklarını ifade ettiler.

1990'ların ilk yıllarından beri ortak ülke olan Gürcistan ile ilişkiler 2003 yılındaki "Pembe Devrim"den sonra, Gürcistan'ın reform sürecine verilen desteğin öncelik kazanmasıyla yoğunlaştı. 2006'da, ülkenin üyelik beklentilerine yönelik bir Yoğunlaştırılmış Diyalog başlatıldı. 2008'deki Bükreş Zirvesinde İttifak liderleri gerek Ukrayna gerek Gürcistan'ın bir gün İttifak üyesi olacaklarını kabul ettiler.

Ülkenin Rusya ile yaşadığı çatışmadan birkaç ay sonra, NATO ve Gürcistan, NATO-Gürcistan Komisyonunu başlattılar (2008). Bu komisyonun amacı NATO'nun Gürcistan'a yaptığı çatışma sonrası yardımını izleme ve ülkenin üyelik amacına yönelik çalışmalarına yardımcı olmaktır.

Akdeniz Diyalogu

1995 yılında daha geniş Akdeniz bölgesinde altı ülkenin (Mısır, İsrail, Ürdün, Moritanya, Fas ve Tunus) katılımıyla kurulan Akdeniz Diyalogu, BİO girişimini tamamlayıcı bir unsur oldu. 2000 yılında Cezayir'in de katıldığı programın amacı Akdeniz bölgesindeki ülkeler arasındaki ilişkileri ve karşılıklı anlayışı geliştirmek ve bölgesel güvenlik ve istikrarı arttırmaktır. Akdeniz Diyalogu, daha kapsamlı bir pratik işbirliği (örneğin, savunma reformu, sınır güvenliği konusunda işbirliği ve birlikte çalışabilirliği arttırmak için yardım gibi) geliştirmek için 2004 yılında gerçek bir ortaklık düzeyine getirildi. Güçlendirilen bu ortaklık terörizmle mücadele konusuna da odaklandı.

Bazı Diyalog ülkeleri NATO'nun Balkanlar'daki barışa destek operasyonlarına asker göndererek katkıda bulunmakta, ve karasularında gördükleri şüpheli faaliyetleri NATO'ya bildirerek NATO'nun *Active Endeavour* operasyonunda işbirliği yapmaktadırlar.

İstanbul İşbirliği Girişimi

2004 yılında İstanbul İşbirliği Girişiminin (İİG) kuruluşu, İttifak'ın Akdeniz Diyaloguna katılmamış olan Orta Doğu ülkelerine erişme isteğinin bir göstergesidir. Bu girişimin amacı, Körfez bölgesindeki ülkelere NATO ile pratik işbirliği olanağı sunarak küresel ve bölgesel güvenliğe katkıda bulunmaktadır.

Halen İİG üyeleri Bahreyn, Katar, Kuveyt ve Birleşik Arap Emirliklerinden oluşmaktadır; Suudi Arabistan ve Oman bu girişime ilgi göstermişlerdir. Körfez bölgesindeki bazı ülkeler NATO başkanlığında Libya'da yürütülen operasyona katkıda bulunmaktadır.

Küresel ortaklarla çalışmak

NATO, daha yapılandırılmış ortaklarının yanı sıra, bu çerçevelerin bir parçası olmayan çeşitli ülkelerle de işbirliği yapmaktadır. Halen bu ülkeler arasında Avustralya, Japonya, Kore Cumhuriyeti, Yeni Zelanda, Pakistan, Irak ve Afganistan bulunmaktadır. İşbirliğinin kapsamı ve hacmi farklılıklar gösterir. Bazı ülkeler asker göndererek veya başka yollarla NATO başkanlığındaki operasyonlara katkıda bulunurlar. Bazıları siyasi diyalogu yoğunlaştırma, veya diğer ortak çıkar alanlarında NATO ile ilişkiler geliştirme konularıyla ilgilendiklerini ifade etmişlerdir.

Diğer uluslararası örgütlerle birlikte çalışmak

Günümüzün güvenlik tehditleri çeşitli aktörler ve sivil-askeri araçlar içeren kapsamlı bir yaklaşım gerektirmektedir. Uluslararası çabaların tutarlı ve etkili olabilmesi için İttifak, Afganistan ve Balkanlar'dan kazandığı deneyimlere de dayanarak, bir kriz öncesinde, kriz sırasında ve kriz sonrasında diğer uluslararası aktörlerle angajmana girmeyi taahhüt etmektedir. Uluslararası aktörler arasında Birleşmiş Milletler

“Arap Baharı diyalog ve ortaklıklarımızı yeni bir düzeye taşımamız gerektiğini vurgulamıştır. Yeni Stratejik Kavramımız bu tür güçlü bir işbirliği gerektirmektedir.”

Anders Fogh Rasmussen
NATO Genel Sekreteri
1 Haziran 2011

Kalıcı Ortaklık
Bildirisi'nin imzasında
Afganistan Devlet
Başkanı Hamid Karzai,
ve NATO Genel
Sekreteri Anders
Fogh Rasmussen BM
Genel Sekreteri Ban-
Ki-Moon'un huzurunda
© NATO

ve ajansları, Avrupa Birliği, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı ve sivil toplum örgütleri bulunmaktadır.

Bu çerçevenin temelini Birleşmiş Milletler oluşturur; NATO'nun kuruluş antlaşması bu çerçeveye ve BM Yasasına değinmektedir. Bu iki örgüt uluslararası barış ve güvenliği sürdürme taahhüdünü paylaşırlar. Yıllar içinde aralarındaki işbirliğinin kapsamı kriz yönetimi, terörizm, sivil-asker işbirliği, mayınların temizlenmesi, sivil olağanüstü hal planlaması, insan kaçakçılığı, ve kadının barış ve güvenlikteki rolü gibi konularda danışmaları da içine

alacak şekilde genişlemiştir. Eylül 2008'de, BM ve NATO, sorunlar ve tehditlerle daha etkili şekilde baş edebilmeleri için her iki örgüte de yardımcı olacak kapsamlı bir danışmalar ve işbirliği çerçevesi geliştirmişlerdir.

AB ile ortak 21 üyesi bulunan NATO, Avrupa Birliği ile ilişkilerine büyük önem vermektedir. Yapıcı her ilişkide olduğu gibi, NATO da değişen ortam doğrultusunda evrim geçirmektedir.

İttifak'ın ilk yıllarında NATO'nun Avrupalı üyeleri güvenlik ve ekonomik büyüme konularında ABD'ye bağımlıydılar. Ancak o günden beri NATO giderek güçlenmiş ve bütünleşmiştir. 1990'ların başlarında Avrupa Birliği ortak bir dış politika ve güvenlik politikası geliştirmeye başladı ve Avrupa'yı uluslararası işlerde giderek daha önemli bir aktör konumuna getirmeye başladı.

Avrupa Birliği, Aralık 1999'da, kriz yönetimi görevlerini üstlenebilmek için yeteneklerini geliştirmeye karar verdi ve gereken siyasi-askeri yapıları yaratmak için gerekli adımları attı. Mart 2003'te NATO ve AB bir işbirliği çerçevesinin parçası olarak "Berlin (+)" olarak anılan düzenlemeleri geliştirdiler. Bu düzenlemeler AB başkanlığında yürütülecek operasyonlarda AB'nin NATO varlıkları ve yeteneklerinden

"Birleşmiş Milletler'in Afgan hükümeti ve halkı, ISAF ve diğer ortaklarla birlikte çalışmaya devam edeceğini vurgulamalıyım. Hepimiz aynı hedefi paylaşıyoruz: istikrar, barışma, iyi yönetim, insan haklarına saygı, ve Afganistan ve komşuları arasında iyi ilişkiler."

Ban Ki Moon,
BM Genel Sekreteri
20 Kasım 2010

Avrupa Birliği Dış İşleri ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi Catherine Ashton ve NATO Genel Sekreteri Anders Fogh Rasmussen NATO Karargahındaki müşterek basın toplantısında © NATO

yararlanmasına olanak sağlar. Bu çerçevede, AB'nin, Mart 2003'te Makedonya Cumhuriyeti'ndeki* ve Aralık 2004'te de Bosna ve Hersek'teki NATO misyonlarının komutasını devralması için zemini hazırladı.

NATO ve AB, Avrupa ve ötesinde çıkabilecek krizler ve çatışmaları önlemek ve çözmek için birlikte çalışmaktadırlar. Yeni Stratejik Kavram "AB'nin NATO için benzersiz

ve gerekli bir ortak olduğunu", ve aralarındaki yakın işbirliğinin kriz yönetimi ve operasyonlara "kapsamlı yaklaşım"ın önemli bir unsuru olduğunu belirtmektedir. Müttefik liderler, gerek bu neden gerek diğer nedenlerle, güçlü bir Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikasının hem NATO için yararlı olacağı hem de transatlantik güvenlikte daha eşitlikçi bir ortaklık sağlayacağına inanmaktadırlar.

Barış ve Güvenlik için Bilim

Son olarak, Barış ve Güvenlik için Bilim programı ortaklar arasında işbirliği ve diyalogu geliştirmek için bir politika aracıdır. Sivil bilim ve yenilikleri temel alan bu programın amacı, İttifak'ın temel hedeflerine katkıda bulunmak ve yeni ortaklık politikasında tanımlanan diyalog ve işbirliği için öncelikli alanları ele almaktır.

Araştırmalardaki öncelikler NATO'nun stratejik hedefleri ile bağlantılıdır, ve NATO operasyonlarını doğrudan destekleyen projelerin yanı sıra terörizm ve diğer güvenlik tehditlerine karşı savunma ile ilgili projeler üzerinde odaklanır. Bu projeler patlayıcıların tespit edilmesi, kimyasal, biyolojik, radyolojik ve nükleer unsurlardan fiziki korunma, olağanüstü hallerde hazırlıklı olma, siber savunma ve çevre güvenliği gibi konuları kapsar.

1950'de NATO Bilim Programı adı altında başlatılan Barış ve Güvenlik için Bilim Programı bugün NATO ülkeleri ve Ort ülkelerden gelen bilim adamlarının kaldığı işbirliğine dayalı projeler, çalıştaylar, ve eğitim programları için fon sağlamaktadır.

“Açık Kapi” politikası

İttifak'ın kurucu üyeleri (Belçika, Kanada, Danimarka, Fransa, İzlanda, İtalya, Lüksemburg, Hollanda, Norveç, Portekiz, Amerika Birleşik Devletleri, ve Birleşik Krallık) İttifak'ın ilk yıllarında Türkiye ve Yunanistan'ı (1952) ve Batı Almanya'yı (1955) üyeliğe kabul ettiler. Daha sonra, 1982 yılında İspanya da NATO'ya katıldı.

Bir sonraki genişleme Soğuk Savaş sonunda, bazı Orta Avrupa ülkelerinin NATO'ya katılmanın gelecekteki güvenlik çıkarlarının korunması için en iyi yol olduğunu düşünerek üyelik isteklerini dile getirmelerinden sonra yaşandı. Daha önce ortak ülke olan üç ülke, Çek Cumhuriyeti, Macaristan ve Polonya'nın Mart 1999'da örgüte katılmasıyla üye sayısı 19'a ulaştı. Mart 2004 sonlarında NATO'nun en kapsamlı genişleme dönemi yaşandı ve yedi ülke daha (Bulgaristan, Estonya, Letonya Litvanya, Romanya, Slovakya ve Slovenya) İttifak'a katıldı.

Daha yakın tarihlerde, Nisan 2009'da Arnavutluk ve Hırvatistan İttifak'a üye oldular. NATO'nun kapıları, üyeliğin getireceği sorumlulukları üstlenecek istek ve yeteneğe sahip tüm Avrupa demokrasilerine açık kalmaya devam etmektedir. Bu “Açık Kapi” politikası bir yandan istikrar ve işbirliğini geliştirmeyi, bir yandan da demokratik ilkeler üzerinde kurulu barış içinde bütünleşmiş bir Avrupa yaratılmasını amaçlar.

NATO hükümetleri genişlemenin kendi başına bir amaç değil, NATO'nun güvenliğini yaymak ve bir bütün olarak Avrupa'yı daha istikrarlı hale getirmek için bir araç olduğunu açıkça belirtmişlerdir. Üyelik düşüncesi bu beklentideki ülkelerin komşuları ile olan anlaşmazlıklarını çözümlemeleri, demokratikleşmeleri ve reformlarını ileriye taşımaları için bir teşvik unsuru olmaktadır. Yeni üyeler sadece üyeliğin getireceği avantajlardan yararlanarak güvenlik tüketicileri olmamalı; kendileri de güvenlik üreticileri haline gelerek

- 1 NATO üyeleri 18 Şubat 1952'de üyeliğe kabul edilen Türkiye ve Yunanistan ile ilgili Kuzey Atlantik Antlaşması Protokolünü imzalıyorlar © NATO
- 2 Almanya NATO'ya katıldı – 1954 © NATO
- 3 İspanya NATO'ya katıldı – 1982 © NATO

tüm üye ülkelerin güvenliğine katkıda bulunmalıdırlar.

Üyelik Eylem Planı

İttifak'a katılmayı azu eden ülkelerin bireysel ihtiyaçlarına göre düzenlenmiş olan Üyelik Eylem Planı (MAP/ÜEP) bu ülkelere tavsiyeler, yardım ve pratik destek sağlayan bir NATO programıdır. Üyelik beklentisi içinde olan ülkelerin bazı temel şartları yerine getirmeleri beklenir. Bu şartlar arasında pazar ekonomisine dayalı işlevsel bir demokratik sistem;

azınlıklara karşı adil bir tutum sergileneceği taahhüdü; komşu ülkelerle olan anlaşmazlıkların barışçıl yollarla çözümleneceği taahhüdü; İttifak'a askeri katkıda bulunma isteği ve yeteneği; ve silahlı kuvvetlerinin demokratik yollarla kontrolü taahhüdü bulunmaktadır. ÜEP'ye katılım, üyelik garantisi getirmez, ama ülkelerin silahlı kuvvetlerini uyarlamalarına ve İttifak üyeliğinin getireceği zorunluluklara ve sorumluluklara hazırlanmaları için yardımcı olur.

1999'da başlatılan Üyelik Eylem Planına katılan dokuz ülke tam üye olarak İttifak'a katılmıştır. Halen Karadağ ve Makedonya Cumhuriyeti* bu programa katılmaktadırlar. Daha önce de belirtildiği gibi, ülkenin adı konusunda Yunanistan ile olan anlaşmazlıklarına karşılıklı kabul edilebilir bir çözüm bulunduğu zaman Makedonya Cumhuriyeti'nin* NATO'ya katılmaya davet edileceği teminatı verilmiştir. Müttefikler Nisan 2010'da, Bosna ve Hersek'i ÜEP'ye katılmaya davet etmişler, ancak NATO'nun ilk Yıllık Ulusal Planı kabul etmesi için sabit savunma unsurlarıyla ilgili sorunun halledilmesi şartını koşmuşlardır.

“Bu an ülkem için en önemli anlardan biri. Tarihinde ilk defa olarak ülkem üyelerinin eşitliğine, aralarında dayanışmaya ve ortak değerlerini koruma kararlılığına dayanan büyük bir güvenlik İttifakı'nın parçası oluyor.”

Václav Havel
Çek Cumhuriyeti Eski Devlet Başkanı
23 Nisan 1999

4 Çek Cumhuriyeti, Macaristan ve Polonya NATO'ya katıldılar – 1999 © NATO

5 Bulgaristan, Estonya, Letonya, Litvanya Romanya, Slovakya ve Slovenya NATO'ya katıldılar – 2004 © NATO

6 Arnavutluk ve Hırvatistan NATO'ya katıldılar – 2009 © NATO

“

Yepyeni, tamamen değişik bir stratejik ortamla karşı karşıyayız. Terörizm, kitle imha silahları ve “başarısız devletler” bizi geçmişte şahit olduklarımızdan çok daha farklı sorunlarla karşı karşıya bırakıyor.

Jaap de Hoop Scheffer
Zamanın NATO Genel Sekreteri
17 Kasım 2004

”

Yeni tehditlere yeni yeteneklerle mukabele

Müttefiklerin silahlı kuvvetleri birkaç kıtada operasyonlar ve misyonlar yürütmektedirler, ve İttifak, kitle imha silahlarının ve balistik füze teknolojisinin yayılması, terörizmle mücadele, siber güvenliğin artırılması, ve enerji güvenliğini güçlendirilmesi dahil, çeşitli güvenlik sorunlarına karşı karşıyadır.

Bu sorunlarla başa çıkabilmek için NATO, hem askeri yeteneklerini modernleştirmeli hem de misyonlarını yürütebilmek için yeterli kaynaklara (finansal, askeri ve insani) sahip olmalıdır. Bu kaynaklar, NATO kuvvetlerinin konuşlandırılabilme özelliğini arttıracak, savunma planlamasında tutarlılığı temin edecek, yetenekleri müştereken geliştirecek ve çalıştıracak, ortak yetenekleri ve standartları koruyacak ve güçlendirecek, ve devamlı bir reform süreci yardımıyla verimlilik ve çalışma metotlarını iyileştirecek şekilde kullanılmalıdır.

KİS'lerin yayılmasını önlemek

NATO'nun yeni Stratejik Kavram'ında da belirtildiği gibi, "nükleer silahların ve diğer kitle imha silahları ve bunları atma vasıtalarının yayılması, evrensel istikrar ve refah açısından ölçülemeyecek sonuçlar doğurma riski taşımaktadır." Bu tehdide mukabele etmek amacıyla İttifak, toplumlarını ve topraklarını bu silahlara karşı korumak için savunma yeteneğini daha da geliştirecektir.

NATO özellikle KİS'lerin yayılmasını önlemek, bir KİS saldırısından korunmak, ve böyle bir saldırı sonrasında yeniden toparlanmak için çalışacaktır. Bu da, silahların yayılmasına yardımcı olan devletlerin ve terör örgütlerinin bu silahları almaktan caydırabilecek veya bunu engelleyebilecek konvansiyonel

önlemleri desteklemeyi gerektirecektir. Ayrıca, KİS'lerin kullanımını caydırmak ve karşı savunma yapabilmek için dengeli bir kuvvet bileşimini, mukabele yeteneklerini ve güçlendirilmiş savunmayı da gerektirecektir. Son olarak, bu çabalar başarılı olamadığı takdirde NATO, toplumları, toprakları ve kuvvetlerine yöneltilebilecek bir saldırı sonrasında yeniden toparlanmaya hazır olmalıdır.

Füze savunmasının geliştirilmesi

Bugün 30'dan fazla ülke konvansiyonel savaş başlığı veya KİS taşıyabilen balistik füzeye sahiptir veya edinim aşamasındadır. Bu durum her ne kadar NATO'ya yönelik bir saldırı niyeti göstermiyorsa da, İttifak'ın toplumlarını koruma sorumluluğu vardır.

Halen NATO füze savunması ile ilgili üç alanda faaliyetler yürütmektedir. 2010 yılı başlarında NATO, Faal Katmanlı Harekat Alanı Füze Savunması (ALTDGMD) vasıtasıyla İttifak kuvvetlerini füze tehditlerine karşı koruyacak başlangıç yeteneğinin ilk aşamasını tamamladı. Bu sistem tamamladığında, NATO kuvvetlerini kısa ve orta menzilli balistik füzelere karşı koruyacaktır. Lizbon zirvesinde NATO liderleri Harekat Alanı Füze savunması Programını NATO'nun Avrupa toplumları ve topraklarını içine alacak şekilde genişletilmesine karar verdiler. Son olarak, Lizbon'da, Rusya Devlet Başkanı Medvedev, NATO'nun işbirliği alanlarını bölgesel füze savunmasını da kapsayacak şekilde genişletme çağrısını kabul etti. Daha geniş kapsamlı füze savunması işbirliği çerçevesi için müşterek analiz çalışmaları sürmektedir.

Terörizmle mücadele

NATO'nun Akdeniz, Afganistan ve diğer yerlerde yürüttüğü tüm operasyonları terörizmle mücadele üzerinde odaklanır. Ayrıca, NATO'nun Terörizmle Karşı Savunma

Çalışma Programı çerçevesinde bireysel Müttefik ülkeler, acil güvenlik gereklerine cevap verecek ileri teknolojiler geliştiren projelere başkanlık etmektedirler. Bunun bir örneği NATO-Rusya Konseyi himayesinde oluşturulan Uzaktan Patlayıcı Tespit Programıdır (STANDEX). Bu programın amacı terörist saldırıları tespit edecek ve önleyecek yollar geliştirmektir.

Diğer önlemler arasında 2003 yılı sonlarında NATO'nun Güvenlik Dairesi çatısı altında kurulan Terör Tehdidi İstihbarat Birimi, ve kimyasal, biyolojik, radyolojik veya nükleer unsurların kullanıldığı olası saldırılar ile ilgili olarak ulusal yetenekleri güçlendirmeye yönelik sivil olağanüstü hal planlaması faaliyetleri bulunmaktadır.

Siber güvenliği güçlendirmek

Estonya'nın Nisan ve Mayıs 2007'de bir dizi önemli siber saldırıya uğramasından sonra NATO'nun odak noktası bireyselsel Müttefik ülkelerin siber güvenliğinin artırılmasına yardımcı olacak şekilde genişletildi. Yeni Stratejik Kavram'a göre, "Siber

© StockXchange

© StockXchange

saldırılar... ulusların ve Avrupa-Atlantik toplumunun refahı, güvenliği ve istikrarını tehdit edecek bir noktaya ulaşabilir.”

Mart 2011’de benimsenen yeni Siber Savunma Kavramı, NATO’nun kendi ağlarının korunmasını İttifak’ın temel siber savunma sorumluluğu olarak tanımlamaktadır. Buna ilaveten, NATO, Müttefiklerin siber savunma yeteneklerini geliştirmek, istek üzerine bireysel olarak Müttefik ülkelere yardım etmek, ve bilgi paylaşımı, işbirliği ve birlikte çalışabilirliği arttırmak için kendi savunma planlama sürecini de kullanacaktır.

“Örneğin, küreselleşme toplumlarımıza daha yaratıcı ve müreffeh olma imkanı sağlıyor; ama aynı zamanda toplumlarımızı daha kırılgan hale getiriyor.”

Javier Solana
Zamanın NATO Genel Sekreteri
15 Ekim 1999

Enerji Güvenliğini Güçlendirmek

Yeni Stratejik Kavram’da Müttefikler, ülkelerin uluslararası ticaret, enerji güvenliği ve refahın temelini oluşturan hayati iletişim, nakliye ve transit yollarına giderek daha bağımlı hale geldiklerini kabul etmektedir. Bu nedenle, bu yolların herhangi bir saldırıya veya kesintiye uğrama tehlikesine karşı dayanıklı olmaları için daha fazla uluslararası çabaya ihtiyaç vardır.

NATO, 2008 Bükreş Zirvesinde kabul edilen beş temel alan üzerinde yoğunlaşarak ortaklarıyla birlikte enerji güvenliğini yaymaya çalışmaktadır. Bu alanlar arasında, bilgi ve istihbarat paylaşımı ve füzyonu, istikrarın yayılması, uluslararası ve bölgesel işbirliğinin ilerletilmesi, sonuç yönetimini destekleme, ve kritik altyapıyı koruma bulunmaktadır.

NATO ayrıca Avrupa-Atlantik Ortaklık Konseyi, Akdeniz Girişimi ve İstanbul İşbirliği Girişimi vasıtasıyla ortaklarıyla da işbirliği içindedir. Bu forumlar, enerji üreticileri, tüketicileri ve transit ülkeleri bir araya getirerek ortak endişe konuları üzerinde görüşmeler yapılmasını sağlar.

Askeri yeteneklerin modernizasyonu

Kasım 2010’da yapılan Lizbon Zirvesinde Müttefikler NATO’nun en acil ihtiyaçlarını kapsayan bir yetenekler paketini onayladılar.

Bugünkü öncelikler arasında Afganistan’daki Uluslararası Güvenlik Yardım Gücü içinde bilgi paylaşımının iyileştirilmesi; el yapımı patlayıcılara karşı bir program geliştirilmesi; kuvvetler ve teçhizatın ihtiyaç duyulan yere hızla konuşlandırılması için havadan ve denizden taşıma yeteneklerinin geliştirmesi; ve toplu lojistik kontratları için bir program da bulunmaktadır.

Uzun vadeli taahhütler arasında ise İki Stratejik Komutanlığı destekleyen enformasyon sistemleri ağı vasıtasıyla bilgi üstünlüğü (sağlamak); entegre bir Hava Komutası ve Kontrol Sistemi; Müşterek İstihbarat; Gözetleme ve Keşif yeteneği; ve her türlü hava koşulunda, yerde veya yere yakın seyreden tanklar, kamyonlar veya helikopterler gibi vasıtaları tespit edecek ve izini takip edecek bir İttifak Yer Gözetleme Sistemi bulunmaktadır.

NATO Mukabele Kuvveti

NATO Mukabele Kuvveti (NRK/NMK) yüksek hazırlık düzeyinde tutulan ve teknik açıdan ileri düzeyli bir çokuluslu kuvvettir. NMK, gerektiği anda konuşlandırılabilir hava, deniz unsurları ve özel kuvvetlerden oluşur.

NMK’nin, ister toplu savunma ister diğer kriz mukabele operasyonları olsun, ortaya çıkmakta olan bir krize hızla askeri mukabelede bulunmak gibi kapsamlı bir amacı vardır. Bu kuvvet NATO’ya dünyanın herhangi bir yerinde, herhangi bir türdeki krize hızla mukabele edebilme olanağı sağlar. NMK aynı zamanda NATO’nun askeri dönüşümü için bir katalizör görevi görür.

El yapımı patlayıcılara karşı robot,
Herat, Afganistan © NATO

Mükemmeliyet Merkezleri

Mükemmeliyet Merkezleri (COE's) NATO üyesi ülkeler ve ortak ülkelerin liderlerine ve uzmanlarına eğitim verir. Öncelikli amacı NATO komuta yapısı içinde zaten var olan varlıklar, kaynaklar ve yeteneklerin tekrarından kaçınarak İttifak içindeki dönüşüme yardımcı olmaktır.

Mükemmeliyet Merkezleri, Norfolk, Virginia, ABD'de bulunan İttifak Dönüşüm Komutanlığı ile yan yana çalışan uluslararası askeri örgütler olarak kabul edilirler. NATO komuta yapısının bir parçası olmamalarına rağmen daha kapsamlı bir eğitim ve öğretim çerçevesinin bir parçasıdır. İttifak'ın mevcut kaynaklarını tamamlayacak şekilde düzenlenmiş olan bu merkezlerin her biri NATO yeteneklerinin eksik olduğu belirli uzmanlık alanları üzerinde odaklanır.

İttifak, Mükemmeliyet Merkezlerine parasal kaynak sağlamaz. Bu Merkezler enstitülerinin işletim masraflarını aldıkları ulusal veya çokuluslu desteklerle ("Kurucu Ülkeler", "Sponsor Ülkeler", "Katkıda Bulunan Ülkeler" gibi) karşılarlar. On dokuz Mükemmeliyet Merkezi NATO'dan akreditasyon almış, almal üzeredir veya gelişim aşamasındadır.

Buna bir örnek Talin, Estonya'daki İşbirliğine dayalı Siber Savunma Mükemmeliyet Merkezidir. Bu merkez siber savunma konusunda araştırmalar yapar ve eğitim verir ve 2008 yılında NATO Mükemmeliyet Merkezi olarak akredite edilmiştir.

NATO'da yapılan tüm bu toplantılarda İttifak üyeleri düzenli olarak birbirleriyle iletişimde bulunmakta, anlaşmazlıklarını yapılandırılmış bir formatta tartışabilmekte, düzenli görüşmeler sayesinde ortak konular geliştirebilmekte ve daha sonra da bunların uygulanmasında işbirliğinde bulunmaktalar. Birçok bakımdan komiteler İttifak'ın temel işleyiş ilkesi olan konsensusun geliştirmesine yardımcı olmaktadır.

Lord Robertson
Zamanın NATO Genel Sekreteri
23 Nisan 2001

Örgütün dinamikleri

“Bir NATO kararı”

NATO'nun uzun ömrünün sırrı karar alma sürecinin fikir birliğine dayalı olmasından gelmektedir. Fikir birliği esasına dayalı karar almak NATO'da oylamanın olmadığı anlamına gelir. Herkes için kabul edilebilir bir karara varılincaya dek danışmalar yapılır. Pratikte bu, büyük ve küçük, herhangi bir üye ülkenin bir NATO kararını veto edebileceğini göstermektedir. Bu aynı zamanda, oybirliği ile alınmış bir “NATO kararı”nın tüm üye ülkelerin toplu iradelerini temsil ettiği anlamına gelir.

Görüşmeler süreci oldukça kısadır zira üye ülkeler düzenli olarak danışmalarda bulunurlar ve dolayısıyla bir birlerinin tutumları ile zaten aşinadırlar. Danışmalar sürecini kolaylaştırmak Genel Sekreter'in belli başlı görevlerinden biridir.

Fikir birliği ilkesi NATO'nun 1949 yılında kuruluşundan beri var olmuştur ve tüm birimler ve komitelerde de uygulanır.

Örgütün Kendisi

Kuzey Atlantik Konseyi'nin etkili bir siyasi otoritesi ve karar gücü vardır. Ancak Konsey NATO içinde yüksek otoriteye sahip tek birim değildir. Nükleer Planlama Grubu,

Askeri Komite, ve diğer NATO komiteleri de karar alma sürecinde önemli rol oynarlar. Tüm bu birimler NATO'nun Uluslararası Yazmanlık ve Uluslararası Askeri Personeli tarafından desteklenir.

Nükleer Planlama Grubu (NPG) İttifak'ın nükleer politikası ile ilgili kararlar alır. Kuzey Atlantik Konseyi'nin kendi uzmanlık alanındaki konularda olduğu gibi, NPG de nükleer konularda NATO içindeki en yüksek makamdır ve Fransa hariç, tüm üye ülkeleri kapsar. Grubun yürüttüğü görüşmeler nükleer silahların güvenliği, iletişim ve enformasyon sistemleri, konuşlandırmaya yönelik konular gibi nükleer politikaya ilişkin geniş bir yelpazeyi kapsar. Ayrıca, nükleer silahların kontrolü, ve bu silahların yayılmasıyla ilgili ortak endişe yaratan konuları da içine alır.

İttifak'ın nükleer kuvvetleri NATO'nun caydırıcılık unsurunun bir parçası olmasına rağmen bu kuvvetlerin temel rolü siyasidir ve artık belirli bir tehdide yöneltilmemektedir.

Askeri Komite, Kuzey Atlantik Konseyinden sonra NATO'daki en eski daimi birimdir. Askeri Komite, Kuzey Atlantik Konseyi'ne ve Nükleer Planlama Grubu'na askeri konularda önerilerde bulunur. Ayrıca, İttifak'ın iki Stratejik Komutanına askeri konularda rehberlik eder ve genel stratejik

politikanın geliştirilmesine yardımcı olur. Bu nedenle Askeri Komite, siyasi karar alma süreci ile NATO'nun askeri yapısı arasında önemli bir bağlantı oluşturur.

Diğer çeşitli NATO komiteleri de İttifak'ın karar alma sürecinin bir parçasını oluştururlar. Bu komiteler fikir birliği ve anlaşma esasına dayanan kararların alınması için yürütülen bilgi alışverişi ve danışmaları kolaylaştırırlar. Her üye ülke katıldığı NATO faaliyet alanları ile ilgili komite yapısının her düzeyinde temsil edilir.

NATO'nun Brüksel, Belçika'daki Genel Karargahında bulunan Uluslararası Yazmanlık'ta 1,200 kadar sivil personel bulunmaktadır. Hem idari hem bir danışma birimi olan Uluslararası Yazmanlık Genel Sekreterin yetkisi altında çalışır ve üye ülke delegasyonlarının kararlarının ilgili komitelerde uygulanmasına yardımcı olur. Dünya çapında 5,000 sivil personel çeşitli ajanslar, ve stratejik ve bölgesel komutanlıklar da NATO için çalışmaktadır.

Uluslararası Askeri Personel, Uluslararası Yazmanlık ile birlikte çalışarak askeri konulardaki kararların ilgili NATO birimlerince uygulandığını

garanti altına alır. Askeri Komite, 90 sivil personel tarafından desteklenen 320 askeri personelden oluşur.

Bu birim çalışanları ya doğrudan Örgüt tarafından işe alınır ya da kendi hükümetleri tarafından görevlendirilirler.

NATO Parlamenterler Meclisi

NATO Parlamenterler Meclisi, güvenliğe ilişkin ortak çıkarlar ve endişe konuları üzerinde görüşmeler yapmaları için NATO üyesi ülkelerin parlamenterlerini bir araya getirir. Kurumsal açıdan NATO'dan ayrı ve bağımsız olan bu Meclis, İttifak ve üye ülkelerinin hükümetleri arasında bir köprü oluşturur ve İttifak politikaları üzerinde parlamento ve kamuoyu nezdinde bir konsensüs oluşmasına yardımcı olur. Parlamenterler Meclisi 1980 yılından beri ortak ülkelerin parlamenterlerini de tartışmalarına katmıştır.

NATO'nun reformu

NATO, İttifak'ın daha esnek, verimli ve etkili olabilmesi için daimi bir

reform süreci içindedir. İttifak'ın üç temel görevi – toplu savunma, kriz yönetimi ve işbirliğine dayalı güvenlik – Örgütün sürekli bir uyarlanma içinde olmasını gerektirmektedir. Mali kısıntıların yaşandığı bir çağda askeri bütçe kısıntıları, İttifak'ın yeteneklerinden fedakarlık etmeksizin daha azla daha çok şey yapmasını gerektirmektedir.

NATO liderleri Lizbon'da, askeri komuta yapısı, ajanslar, ve kaynak yönetiminin yeniden gözden geçirilmesini de kapsayan iddialı bir önlemler paketini onayladılar. Bu önlemler arasında daha etkili, maliyet etkin ve operasyonlarda konuşlandırılabilir yeni bir NATO Komuta Yapısı için çerçeve de bulunmaktadır. Yeni yapı, askeri

karargah sayısında önemli bir azalma ve insan gücünde % 35'lik bir tasarruf öngörmektedir, ki bu da en az 5,000 iş pozisyonu demektir. Liderler ayrıca, mevcut 14 NATO ajansının daha güçlü ve rasyonel hale getirilmesine ve üç grup altında toplanmasına karar verdiler.

NATO Genel Karargahı da, çokuluslu alım sürecini gözden geçirme süreci, azaltılan komite sayısı, ve yeni kurulan Yeni Güvenlik Tehditleri Dairesi vasıtasıyla bir reform geçiriyor. Yeni Güvenlik Tehditleri Dairesi özellikle İttifak güvenliğini etkileyebilecek uluslararası gelişmeleri takip edecek ve tahminde bulunabilecek bir yetenek geliştirmek amacıyla NATO Karargahındaki çeşitli uzmanlıkları bir araya getirir.

Bireysel özgürlük insanın yaratıcılığını ve girişimciliğini ortaya çıkarır. Demokrasi sorumlu yönetişimi teşvik eder. İnsan hakları demokrasinin sadece çoğunluğun yönetme hakkı değil aynı zamanda azınlıkların haklarının korunması anlamına gelmesini garanti eder. Hukukun üstünlüğü bireyi yönetenler tarafından rastgele suistimal edilmekten korur. Bu temel ilkeler ölkelerimizin halklarına ilerleme ve refah getirmiştir.

Anders Fogh Rasmussen
NATO Genel Sekreteri
16 Haziran 2011

Amaca uygun bir İttifak

Ortak değerler ve çıkarlar temeline dayanan transatlantik İttifakı, temel amacına uygun bir örgüt olmalıdır: bir yandan 21. yüzyılın getirdiği güvenlik sorunlarına eğilirken bir yandan da üyelerinin özgürlük ve güvenliğini korumalıdır.

Müttefik ülkelerin vatandaşları, NATO'nun ülkelerini korumak için yardım edeceğine, güvenlikleri için gerektiği zaman ve yerde güçlü askeri kuvvetler konuşlandıracağına, ve dünya üzerindeki ortaklarımızla birlikte güvenliği yayacağına güvenirler. Dünya değişirken ve İttifak evrimini devam ettirirken NATO'nun esas misyonu hep aynıdır: İttifak'ın özgürlük, barış, güvenlik ve ortak değerlerle birleşmiş bir toplum olarak kalmasını sağlamak.

